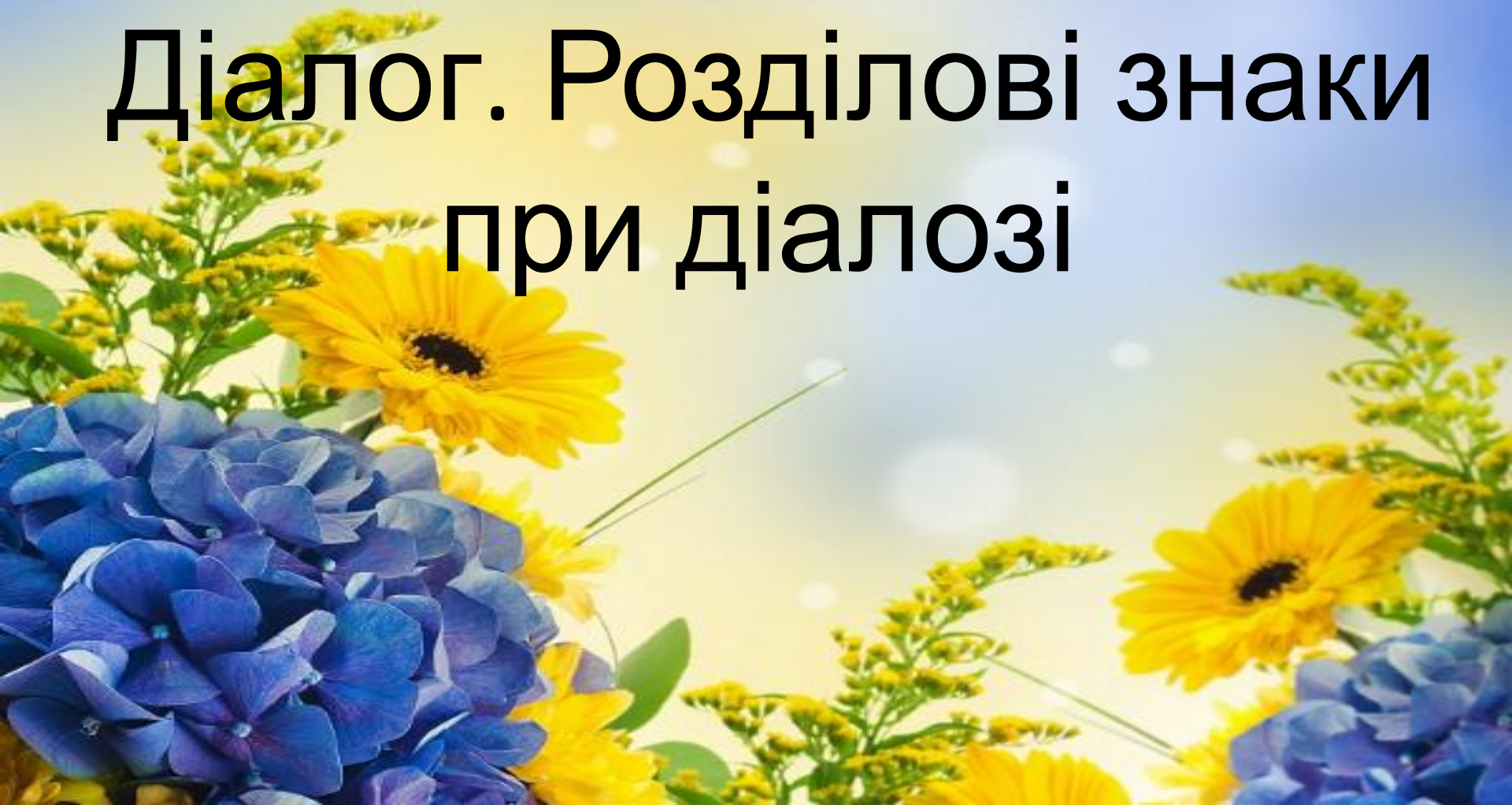

Пряма мова. Розділові
знаки при прямій мові.
Діалог. Розділові знаки
при діалозі

Мета:

- Досягти засвоєння учнями відомостей про пряму мову й діалог, основні їхні характеристики, правила вживання розділових знаків при прямій мові й діалозі;**
- Розвивати мовленнєві, пунктуаційні й орфографічні навички учнів, уміння правильно будувати речення із прямою й непрямою мовою, діалог;**
- Виховувати в учнів почуття колективізму, бажання та уміння працювати в групі для досягнення спільної мети.**

ПРИГАДАЙТЕ!

*Що таке пряма мова?

Які розділові знаки ставляться після слів автора, а які – перед?

Що таке діалог? Чим він відрізняється від прямої мови?

Які розділові знаки ставляться при діалозі?

• ПОВТОРІТЬ!

• Пряма мова (рос. прямая речь) – це точно відтворене висловлювання певної особи, передане від її імені.

• Слова автора – це слова, що вказують, кому належить пряма мова. Вони можуть стояти перед прямою мовою або після

ПОРІВНЯЙТЕ:

«Ти вже поснідав?» – лагідно спитала мати. Мати лагідно спитала: «Ти вже поснідав?»

Прочитайте лінгвістичну казку «День народження Прямої мови». Спробуйте самотійно сформулювати правила вживання розділових знаків при прямій мові.

Про існування країни «Пунктуації» ви знаєте ще з початкових класів. Пригадайте, які знаки населяють цю країну (, – : ? ! ...). І сьогодні на вас чекає цікава подорож у країну «Пунктуація» і знайомство з деякими її мешканцями.

Жителі країни «Пунктуація» були дуже дружними та доброзичливими, тому любили ходити один до одного в гості.

Одного разу найчесніша сусідка Пряма мова запросила на свій день народження друзів. Підійшли друзі до паркану й зупинилися. Хто перший привітає Пряму мову? Як встановити чергу? Адже кожен з гостей має свій характер! Першою пішла Кома, тому що вона була найкращою подругою!

Далі протиснулося довге Тире.

Слова автора, як справжні джентльмени зайшли останніми.

Сіли друзі за святковий стіл ось так:

«П», – а.

Тоді вони помітили, що запізнилася пані Двокрапка. Слова автора відчинили двері й довелося їм сісти так:

А: «П». З того часу друзі більше не сваряться, а завжди так шикуються.

ВИВЧИТЬ!

Пунктограма «Розділові знаки при прямій мові»

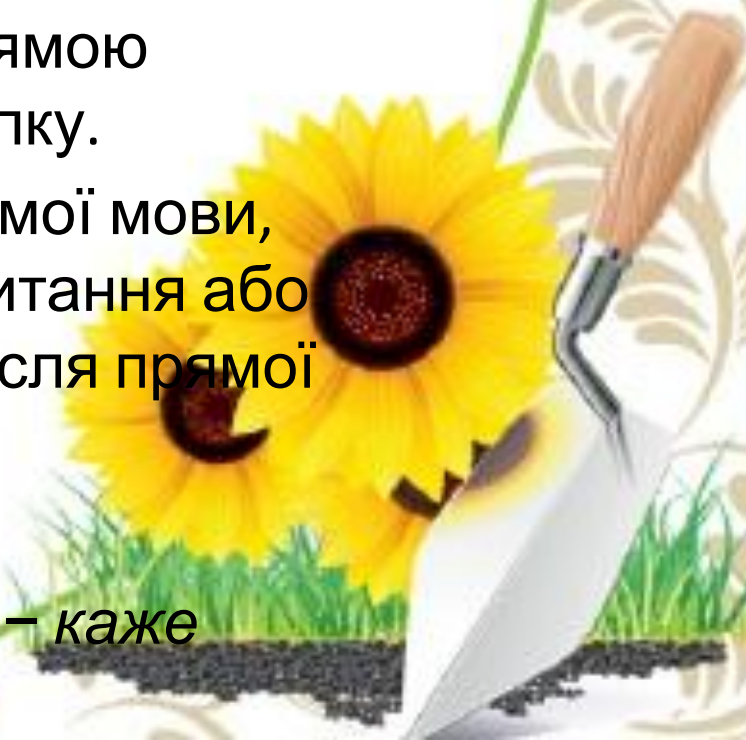
На письмі пряму мову завжди беремо в лапки і перше слово пишемо з великої букви.

Якщо слова автора стоять перед прямою мовою, то після них ставимо двокрапку.

Якщо слова автора стоять після прямої мови, то перед ними ставимо кому (знак питання або знак оклику) й тире. Слова автора після прямої мови починаємо з малої букви.

НАПРИКЛАД:

«Ніколи не бачила стільки птахів», – каже Ліда.

<i>Виражає</i>	<i>Супроводжується</i>	<i>Утворює</i>	<i>Стоїть</i>
чуже мовлення, передане дослівно, без змін	словами автора, які вказують, кому вона належить	разом зі словами автора речення з прямою мовою	після слів автора, перед ними
Вивчіть!			
<i>Інтонація</i>		<i>Пунктуація</i>	
Пряма мова вимовляється як розповідне, питальне, спонукальне чи окличне речення. Слова автора вимовляються тільки з розповідною інтонацією.		<i>Пряма мова</i>	
		А: «П!(?)» «П», – а. «П?» – а. «П!» – а. «П (?)» –а. «П, –а. – П. (!?)»	

Прочитайте речення, правильно їх інтонуючи. Випишіть речення з прямою мовою, накресліть схему кожного. Поясніть вживання розділових знаків.

1. «Ой Костику, коли вже ти нарешті підростеш?» – питала мама. 2. Іноді в народі кажуть: «Набрид гірше від гіркої редьки». 3. Бабуся казала, що це дуже велика ріка. 4. Згадаймо відоме прислів'я: «Будь високий, як верба, а багатий, як земля». 5. У народі говорять, що калина – материнська любов і мудрість. 6. Матуся, зітхаючи, сказала, що життя прожити – не поле перейти.

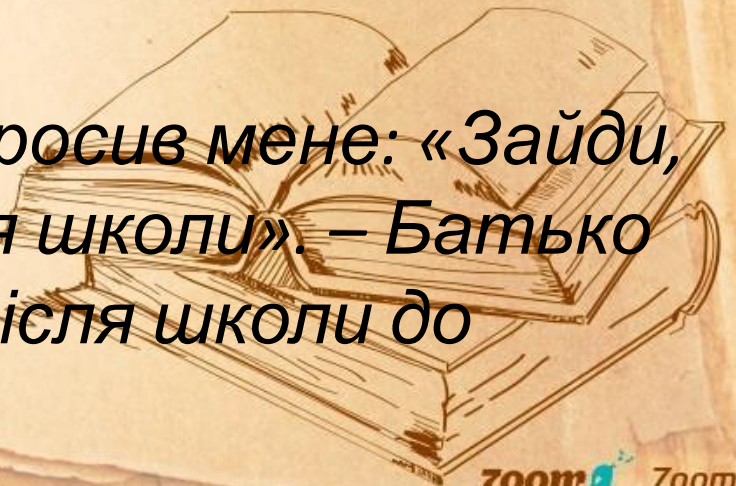
- **ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ!**
- **Непряма мова – це чуже мовлення, що передається не дослівно, а із збереженням лише основного змісту висловлювання. На письмі непряма мова не береться в лапки.**

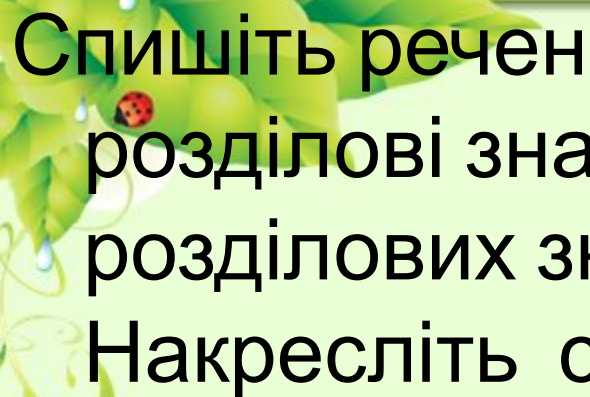

- **ЗВЕРНІТЬ УВАГУ!**
- Речення із прямою і непрямою мовою – **синонімічними**, тобто **речення з прямою мовою можна замінити на речення з непрямою мовою**, не змінюючи при цьому смислу самого повідомлення, яке передається в реченні!
- *НАПРИКЛАД: Батько попросив мене: «Зайди, будь ласка, до бабусі після школи». – Батько попросив, щоб я зайшов після школи до бабусі.*

Спишіть речення, ставлячи пропущені розділові знаки. Обґрунтуйте вживання розділових знаків при прямій мові. Накресліть схеми речень.

1. Цок –цок це в кузні чути коваля.
2. Учитель попросив Намалюйте свій рідний край!
3. Запитали в журавля Де ж найкращая земля?
4. Як же нам тепер бути поцікавилися селяни.
5. Лікар лагідно всміхнувся і промовив Ваш син обов'язково нам ще заспіває.

ПОВТОРІТЬ!

Діалог – це розмова двох осіб. Діалогічно мовлення складається з окремих реплік і може супроводжуватися словами автора.

Репліка – це фраза (слова) кожного учасника діалогу. **ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ!**

Пунктограма «тире при діалозі»

На письмі кожен репліку пишуть з нового рядка. Перед нею ставиться тире. Якщо є слова автора, то ставлять ті самі розділові знаки, що й при прямій мові, але без лапок.

НАПРИКЛАД:

Сторож нашорошено озирнувся, вгледів безпорадно розпластаного пса, миролюбно озвався:

– Ну, іди вже, іди ближче. Не бійся мене. Іди ж-но...

Жук звівся на ноги, довірливо підступив до старого, підставив голову під дідову руку і аж зажмурився від давно незнанної ласки.

– Що ж привело тебе, бідолахо, до мене? – роздумливо загомонів сторож. – Може, вигнали, що не породистий? Або прошкодився чим, може?

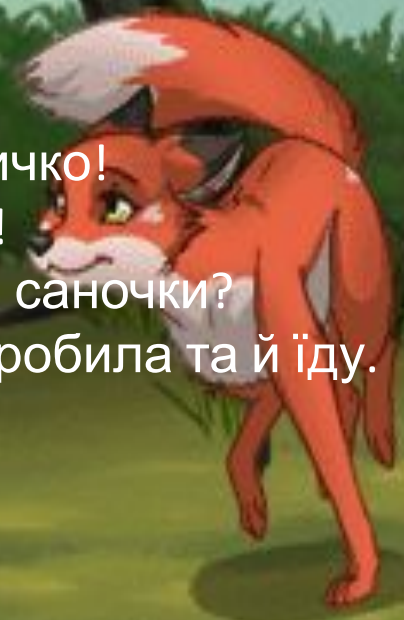
Яка біда змусила тебе навіть перед таким дрібним начальством, як я, повзати на череві?.. Ну, ну, не скавули – в житті всяке

Прослухайте уривок із казки, згадайте, як вона називається. Хто бере участь у розмові?

- Здорова була, Лисичко-сестричко!
- Здоров, Вовчику-братику!
- А де це ти взяла бичка-третячка та саночки?
- От, де ж там? Бичка заробила, саночки зробила та й їду.
- Ну то й підвези ж мене!

© by RukiFox
www.rukifox.de

- Складіть і допишіть пропущені репліки, розставляючи розділові знаки при діалозі. Якими реченнями за метою висловлювання та емоційним забарвленням є репліки діалогу?
- **Велика любов**
- Бабусенько, ти у мене найкраща!
- (І чому ж так?)
- Ти такі смачненькі пиріжки печеш!
- (Оце й усе?)
- Ти й картопельку садиш, і їстоньки вариш, і порядок наводиш. Ти в мене молодець!
- (От дякую, Назарчику, якщо ти все це бачиш. Візьми за це вареничків з вишнями.)
- Дякую, бабусю! Я тебе так сильно люблю, як вареники з вишнями.
- (О, то велика любов!)

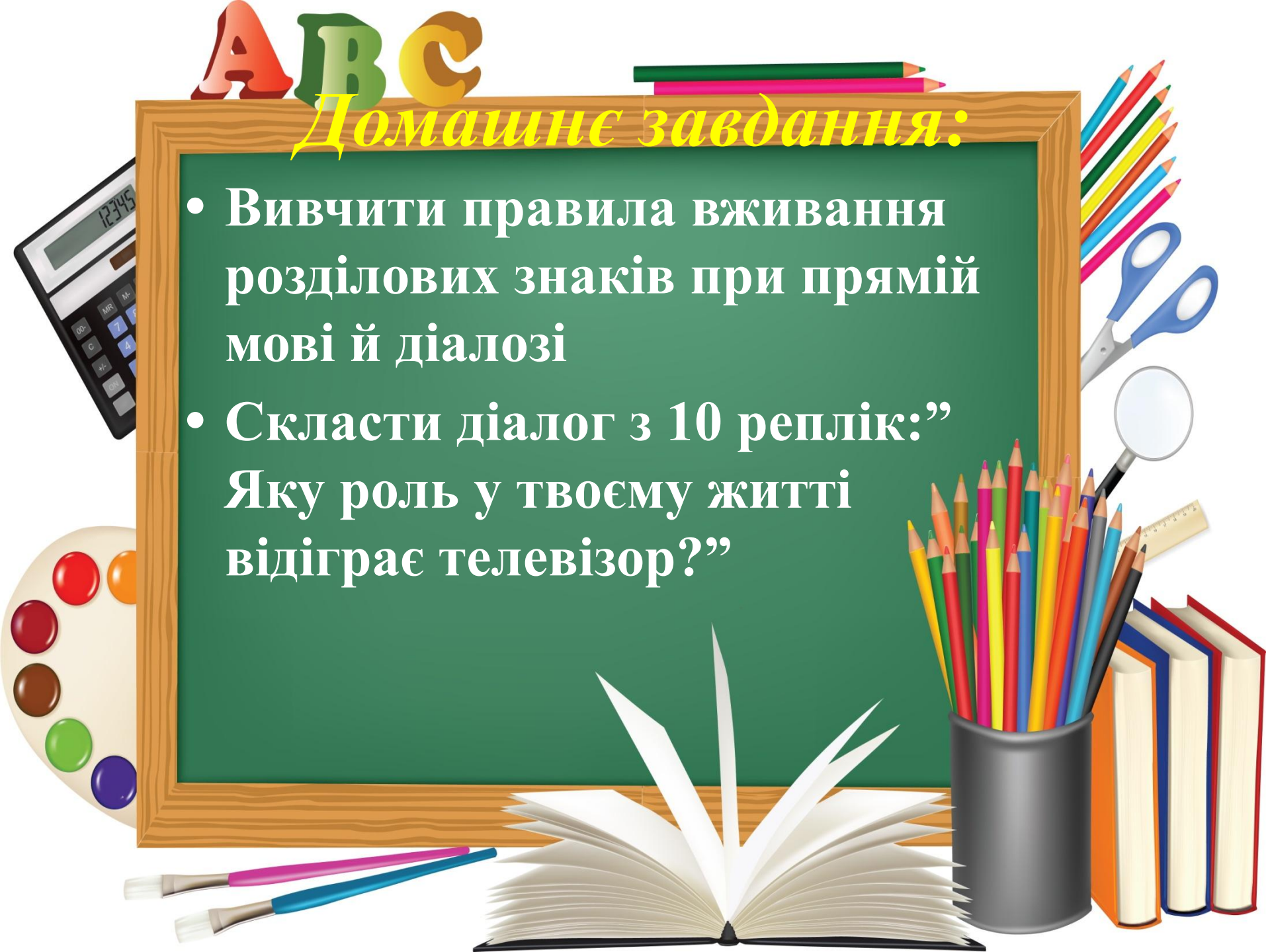
- **Запишіть назву терміну за його визначенням.**
- ***Термінологічний диктант***
- 1. Висловлювання якоїсь особи, передане дослівно, без змін, _____.
- 2. Слова, які вказують, кому належить пряма мова, _____.
- 3. Розмова двох або кількох осіб _____.
- 4. Слова кожного зі співрозмовників _____.
- 5. Рухи м'язів обличчя, які виражають внутрішній душевний стан людини, _____.
- 6. Рухи людського тіла чи рук _____.
- 7. Зміна основного тону _____.
- 8. Дискусія, бесіда трьох і більше учасників _____.

АВС

Домашнє завдання:

- Вивчити правила вживання розділових знаків при прямій мові й діалозі
- Скласти діалог з 10 реплік:” Яку роль у твоєму житті відіграє телевізор?”

Дякую за увагу!

